

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Tamburini laxitates reprobantur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

stiana distinctè pronunciat, Deus si non unus est, non est, quia dignius credimus non esse quodcumque non ita fuerit ut esse debeat. Ergo si Deorum pluralitas, stando puris principii naturalibus, propugnari possit, etiam, stando in iisdem principii, Deorum nullitas defendi poterit; quod est causam Atheorum manifestè juvare.

§. II.

Tamburini laxitates reprobandur.

I.

91 **L**ICITUM est inducere testem ad jurandum falsum, quod jurans quidem putat esse verum, ipse verò inducens scit esse falsum. Tamburinus lib. 3. in Decalogum cap. 1. §. 6. num. 7. pro hac sententia referens Hurtadum, Dianam, & Tancredum.

Hæc assertio non solum omnino improbabilis, sed etiam erronea, & prorsus intolerabilis est, potestque breviter confutari. Primò quia amor Dei, & zelus honoris eius, obligat me ut quantum commodè possum, vitam etiam peccata materialia, tam in me quam in aliis: Jurare autem id quod re ipsa est falsum, & putatur esse verum, est peccatum saltem materialiter, cum tale juramentum veritati & æternæ legi dissonum sit: Ergo quantum commodè possum, teneor juramentum illud impedire; tantum abest quòd possim ad illud proximum inducere.

92 Secundò impugnatur: Fraternalis charitatis dilectione proximum instruere teneor, quando ille laborat ignorantia alicujus rei, juri divino & naturali contrariæ, & probabiliter speratur, quod ablata ignorantia non operabitur quæ cum ignorantia facit, vel facere vult: Ignorat Petrus v. g. Mariam non esse suam uxorem, & vult ad illam accedere, teneor illum admonere non esse ejus uxorem: Ignorat alius aliquam hostiam non esse consecratam, & illam vult adorare; teneor ei significare talem hostiam consecratam non esse. Mira ergo est Tamburini exorbitantia, dum scribere audeat, licitum esse, non modo proximum ignorantem non instruere; sed insuper ipsum in materialem Decalogi transgressionem impellere.

93 Nec valet quod ille ait: Jurare falsum, quod sine culpa putatur esse verum, actus est religionis; unde qui ad hoc inducit, ad actum virtutis inducit. Non valet, inquam, quia pariter actus religionis est, quando adoratur hostia, quæ invincibiliter putatur consecrata, cum re ipsa non sit consecrata; & tamen quis audeat dicere, licitum esse scienti eam non esse consecratam, inducere ignaros ad eam adorandam tanquam consecratam? Nonne etiam uxorem reddere debitum conjugale maritò est actus justitiæ? & tamen quis dicet, scienti maritum vivere, licitum esse, non solum eam non admonere, sed etiam ad reddendum superinducto viro conjugale debitum inducere? Nonne pariter servum laborare in die festo, quem bona fide existimat non esse festum, actus est obedientiæ, vel justitiæ? quis tamen propterea asserat mihi licere, inducere servum ad laborandum in die, quem ille nescit esse festum, ego verò festum esse scio? Quàm levis ergo & trivialis est illa Tamburini ratiuncula, quæ se permotum dicit ad asserendum licitum esse, inducere testem ad jurandum falsum, quod ju-

rans quidem putat esse verum; ipse verò inducens scit esse falsum.

II.

Licitum est reo cum equivocatione negare veritatem Judici legitimo, legitime interroganti. Tamburinus lib. 3. cap. 4. §. 3. num. 5. pro hac sententia citans Delugo, Sanchez, & alios.

Oppositum docet S. Thomas 2. 2. qu. 69. art. 1. in corp. ubi sic ait: Pertinet ad debitum justitiæ, quod aliquis obediat suo superiori in eis ad quæ jus pralationis se extendit, iudex autem superior est respectu ejus qui judicatur; & idè ex debito tenetur accusatus iudici veritatem exponere, quam ab eo secundum formam juris exigit; & idè si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter negaverit, mortaliter peccat. Quo nihil clarius & expressius contra Tamburini assertionem dici potest.

Addo quod, si vera esset Tamburini sententia, nunquam liceret Judici, reos ad confessionem criminis capitalis, quantumvis semiplenè probati, torturis adigere; quia iniquum est quemquam ad id cogere, quod præstare non tenetur. Oppositum autem docent SS. Patres, præsertim Augustinus lib. 19. de Civit. cap. 6. Ambrosius lib. 2. de Abel & Cain cap. 9. & Eusebius Papa Episc. 1. ad Galliæ Episcopos, cujus est illa sanctio corpori Juris inserta, cap. 11. qui §. qu. 5. ubi dicitur: Veritatem diversis cruciatibus è labris suis religiosus tortor exigere debet: ut dum verbis corporum subjiciuntur, que gesta sunt, fideliter & veraciter exquirantur. Unde Leonardus Coquzus in Commentariis super cap. 6. lib. 19. Augustini de Civit. Dei, & Covarruvias lib. pract. qu. cap. 23. num. 5. reproband errorum Joannis Ludovici Vives, astruentis oppositum saltem quoad Christianos.

Ex discursu & ratione D. Thomæ patet, non solum falsum, sed etiam intolerabile esse dogma Joannis Sancio in practiciis disputationibus disp. 9. num. 7. & sequentibus, ubi (recte Diana tract. 7. Resol. 55.) asserit quod si penitens probabiliter credat Confessarium non impensurum illi absolutionem, si fateretur consuetudinem peccandi, potest equivocatione utendo negare consuetudinem; ut suis sensibus, consuetudine careo peccandi, non absolute, sed ad confitendum tibi de presenti. Et hoc etiam procedit, si credat absolutionem se naturum, cum ad confitendum eadem peccata bis non sit obligatus, nec ad patientium peccatorem ex consuetudine jam nota oriendum. Idem dicendum de occasione proxima, inevitabili tamen sua magna incommodo & scandalo. Nam in tali casu possit etiam penitens uti equivocatione, licet à Confessario de tali occasione interrogetur.

Patet, inquam, doctrinam hanc perverisam & prorsus intolerabilem esse. Primò quia permittit uti equivocatione aut restrictione mentali, quod plures graves Theologi & Doctores nunquam licere existimant, videturque innuere D. Thomas 2. 2. qu. 109. art. 3. ad 1. ubi sic discurret: Quia homo est animal sociale, naturaliter unus homo debet alteri id sine quo societas humana servari non possit: non autem possent homines, tanquàm sibi invicem credentes, tanquàm sibi invicem veritatem manifestantibus. Quo discursu utitur etiam D. Augustinus in Eucharid. cap. 22. ubi sic ait: Virique verba propter falsam sunt instruita, non per quæ se invicem fallant,

fallant, sed per quæ in alterius quisque notitiam cogitationes suas proferat. Verbis igitur uti ad fallaciam, non ad quod instituitur: sunt peccatum est. Unde Caranuel licet in laxas opiniones valde propensius, in eam tamen quæ æquiuocationes & restrictiones mentales permittit, invehitur in Theologia fundam. num. 1282. ubi hæc scribit: Est mihi innata aversio contra restrictiones mentales: tollunt enim humanam societatem: tanquam pestifera damnanda sunt, quoniam semel admisso aperiant omni perjurio viam; & tota differentia in eo erit, ut quod heri vocabatur mendacium, naturam & malitiam non mutet, sed nomen, ira ut hodie jubeatur restrictio mentalis nominari: quod est virus condere sacro, & se suis specie virtutis cooperare. Cui consonat illud Innocentij 111. in Epist. ad Archiepiscopum Cantuariensem: Nomina tantum non res mutantur, quasi mutato nomine, culpa transferatur & pena: & illud Tertulliani de carne Christi cap. 13. Omnia periclitantur aliter accipi quam sunt, & amittere quod sunt, dum aliter accipiuntur, si aliter quam sint cognominentur: fides nominum, salus est proprietatum.

Deinde, Elto æquiuocationes & restrictiones mentales interdum, suppositis quibusdam conditionibus licitæ sint, de quo suo loco dicemus; eas tamen extendere ad tribunalia justitiæ, vel penitentia, profus intolerabile est: nam ut ait D. Thomas supra relatus, Ex debitor tenetur accusatus iudici veritatem exponere, quam ab eo secundum formam juris exigit: & idem si confiteri noluerit veritatem quam dicere tenetur, mortaliter peccat. Idem à fortiori dicendum de penitente, legitime à Confessore interrogato: cum enim in foro illo interno Confessarius habeat rationem iudicis, tenetur penitens interrogatus de his quæ ad forum illud spectant, qualia sunt consuetudo peccandi, vel occasio proxima, sincere respondere; nec potest sine gravi culpa æquiuocationibus, aut restrictionibus mentalibus ei veritatem occultare: maxime cum Confessarius non solum habeat rationem iudicis, sed etiam Medici spiritualis, nec possit penitenti congrua remedia ad evitanda peccata adhibere, nisi statam conscientia ejus, subindeque prava ejus habitus & consuetudines, ac peccandi occasiones cognoverit.

Ex his etiam patet, falsissimum esse quod aliqui docent, nempe non solum licere iocum æquiuocatione negare veritatem iudici legitimo, legitime interroganti, sed etiam jurare se rem nescire, intelligendos ita ut teneatur illi dicere, vel quid simile: hoc enim non est aliud quam mendacio palliato addere perjurium: quod Augustinus lib. contra mendacium cap. 18. detestatur & vehementer deplorat, his verbis: O ubi estis fontes lachrymarum! Et quid facimus, quod ibimus, ubi nos occultabimus ab ira veritatis, si non solum negligimus cavere mendacia, sed audemus in super docere perjuria.

III.

Ad tormenta, damnaque gravia vitanda, potest quilibet sibi falsum crimen imponere, etiam si mors sit sit sequentura. Tamburinus lib. 6. cap. 2. §. 2. num. 14. idem docet lib. 9. cap. 3. §. 6.

Hæc assertio manifestum errorem continet, & humana menti incurrat horrorem. Primum patet ex eo quod ea quæ sunt intrinsecè seu ex genere suo mala, nunquam possunt esse bona &

licita, nec ex intentione alicujus boni finis honestari; ut constat de mendacio, quod in nullo casu potest esse bonum & licitum, quia est intrinsecè & ex genere suo malum, ut probat S. Thomas 2. 2. qu. 110. art. 3. & patet ex decreto 22. qu. 2. ubi Gratianus docet mendacium nunquam esse licitum, idque pluribus Sanctorum Patrum testimoniis probat. Unde Alexander 111. in cap. super eo de usuris, respondens Panormitano Episcopo, sic ait: Scriptura sacra prohibet pro alterius vita mentiri. Sed falsum testimonium est intrinsecè malum, ut docet D. Thomas 2. 2. qu. 70. art. 4. his verbis: Falsum testimonium habet triplicem deformitatem: uno modo ex perjurio, quia testes non admittuntur nisi jurati: alio modo ex violatione justitiæ: & tertio ex ipsa falsitate, secundum quod omne mendacium est peccatum: Ergo nunquam licet falsum testimonium dicere, nec per consequens ad tormenta, vel gravia damna vitanda, potest aliquis sibi falsum crimen imponere.

Confirmatur: Si enim Scriptura prohibeat mentiri ad salvandam vitam proximi, ut ait Alexander 111. jam relatus, à fortiori prohibet mentiri & falsum proferre testimonium, ad procurandam mortem sibi, ut per illam tormenta, vel damna gravia vitentur.

Quod etiam hæc Tamburini assertio horrorem humanæ menti incurrat, manifestum est; quia ex ea evidenter sequitur, licere seipsum absque speciali Dei jussu occidere: sicut enim qui falso testimonio alium perimit, seu perimit facit, homicida est; ita qui seipsum falso testimonio interimit, suicida est; nam quid refert quod seipsum ferro, vel linguâ perimat, dummodo seipsum perimat? Unde Augustinus exponens illud Psalmi 63. Excuerunt ut gladium linguas suas, dicit Judæos, qui adversus Christum falsum dixere testimonium, ipsum occidisse gladio linguæ. Et subdit: Nisi enim lingua gladius esset, non alibi diceret idem Psalter: Filij hominum, dentes eorum arma & sagitta, ET LINGUA EORUM GLADIUS ACUTUS. Suicidium autem gravissimum esse peccatum, & gravius homicidio, fratricidio, & patricidio, idem S. Doctor lib. de patientia cap. 13. his verbis declarat: Si parricida est sceleratior est quam quilibet homicida, quia non tantum hominem, verum etiam propinquum necat, & in ipsis parricidiis quanto propinquorem quisque peremerit, tanto judicatur immanior, sine dubio peior est qui seipsum occidit, quia nemo est homini seipso propinquior.

IV.

Licitum est cupere absoluto desiderio mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis; quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.

Hanc assertionem Tamburinus lib. 5. cap. 1. §. 3. num. 29. & 33. dicit esse probabilem, subinde, que in praxi tutam, & citat pro ea Castro Palam. Illa tamen non solum improbabilis, sed etiam intolerabilis est, & vix sine animi horrore & aurium tinnitu audiri potest Si enim liceat filio cupere absoluto desiderio mortem patris, intentione successionis hereditariæ, pari jure licebit viro celibi desiderare absoluto desiderio mortem mariti, intentione concumbendi cum ejus vidua in uxorem ducenda. Pari item jure licebit viro uxorato desiderare insuper absoluto desiderio mortem uxoris suæ, ut ita mediâ tibus

duabus mortibus; sua nimirum uxoris, & alienarum, pertingat ad nuptiales amplexus ejus quam deperit. Porro si hoc nullus dicere audeat, eo quod desiderium istud ex affectu moribus & voluptatis amoris procedat; nec illud poterit asserere, cum pariter aliud desiderium ex avaritia pullulet, & sit veluti ramusculus illius cupiditatis, quam Apostolus radicem omnium malorum appellat.

V.

103. Milites navales licite possunt ignem injicere in pulverem sulphureum, ne navis in hostium potestatem in-
tegram deveniat, vel ne hostes fiant animosiores ex parte victoriae.

Hanc assertionem docet Tamburinus libro 6. cap. 2. §. 2. num. 9. ductus potissimum auctoritate Lessii, idem docentis. Eam tamen ceteri Theologi reprobandi cum Angelico Doctore 2. 2. qu. 64. art. 5. ad 3. ubi haec scribit: *Transitus de hac vita ad aliam saluciosam, non subiacet libero arbitrio hominis, sed potestati divinae: & ideo non licet homini seipsum interficere, ut ad saluciosam transeat vitam; similiter etiam nec ut quislibet miseriam praesentis vitae evadat: quia ultimum malorum hujus vitae & maxime terribile est mors, ut patet per Philosophum 3. Ethic. & ideo inferre sibi mortem ad alias hujus vitae miserias evadendas, est majus malum assumere ad minus mali vitiationem. Similiter etiam non licet seipsum interficere propter aliquod peccatum commissum: tum quia in hoc sibi maxime nocet, quod sibi admitti necessarium ponit etiam tempus: tum etiam quia in seipsum occidere non licet, nisi per judicium publicae potestatis. Similiter etiam non licet mulierem seipsum occidere, ne ab alio corrumpatur: quia non debet in se committere crimen maximum, quod est sui ipsius, ut videt minus crimen alienum. Non enim est crimen mulieris per violentiam violata, si consensus non adit, quia non inquinatur corpus, nisi de consensu mentis, ut Tuetia dicit: constat autem minus esse peccatum fornicationem, vel adulterium, quam homicidium. & pro ipse sui ipsius, quod est gravissimum, quia sibi ipsi nocet, cui maximam dilectionem debet: est etiam periculosissimum; quia non restat tempus ut per praesentiam expietur. Similiter etiam nulli licet seipsum occidere ob timorem, ne consentiat in peccatum: quia non sunt facienda mala, ut veniant bona, vel ut vitentur mala, praesertim minorum & minus certa: incertum autem est an aliquis in futurum consentiat in peccatum, potens est enim Deus hominem quacumque tentatione superveniente liberare à peccato. Et in resp. ad 4. ait ex Augustino lib. 1. de civitate cap. 21. Samson aliter non excusatur quod seipsum cum hostibus ruinam domus oppressit, nisi quod latenter spiritus sanctus hoc jussisset, qui per illum miracula faciebat. Si autem Samson non alia ratione excusari potest, quam recursu ad instinctum Spiritus sancti, intus moventis atque jubentis; nec milites navales, ignem in pulverem sulphureum injicientes, & seipsum perimentes, ne in hostium deveniant potestatem, ullatenus excusari poterunt, nisi eodem Spiritu sancto instigante, pulverem accenderint, & seipsum de vita extruserint.*

Confirmatur ex 88. Patribus: Augustinus enim lib. 1. de civitate cap. 20. sic ait: *In scripturis canonicisque libris nusquam nobis dicitur preceptum permissum reperiri potest, ut vel ipse ad seipsum occidat, vel alius occidat eum, nisi causa, nobis sit ipsius necem inferamus. Et cap. sequenti generalem istam tradit regulam: *His exceptis, quos**

*vel ex iusta generaliter, vel ipse sibi iustitia Deus specialiter occidere jubet, quisque hominem, vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innotescit. Et cap. 20. Hoc dicitur (inquit) hoc asserimus, hoc modum omnibus approbamus, neminem sibi sponte mortem inferre debere, vel fugiendo molestias corporales, ne moriat in perpetuum. Item Lactantius lib. 8. cap. 18. Sicut in hac vitam (inquit) non nostra sponte venimus, ita rursum ex hoc domicilio corporis, quod tuendum nobis assignatum est, ejusdem jussu recedendum est, qui nos in hoc corpus induxit, tandem habituros, donec jubeat emitti. Denique Iulianus Pelusiotes Episcopus 287. sic dicitur: *Si de duobus, mari scilicet & femina, dictum est illud, quod Deus conjunxit homo non sepat; qui animam per vim à corpore avellit, & vel laqueo strangulat, vel caede violenta se necat, quam quis veniam merebitur?**

Idem docent non solum omnes Theologi & Philosophi Christiani, sed etiam Ethnici: Aristoteles enim lib. 2. Ethic. cap. 7. sic ait: *Mortem sibi consciscere ob fugiendam pauperem, aut amarum vel molestum aliquid, non fortis est hominis, sed potius timidus, est enim mollioris laboriosa fugere; nec quia res est honesta, appetit mortem, sed quia malum fugit. Belli etiam ait Seneca Episcopus 24. Vir fortis ac sapiens non fugere debet à vita, sed exire. Et Episcopus 70. Stulticia est (inquit) timore mortis mori: venit qui occidat: expecta, quid occupat? Quare suscipis aliena crudelitatis procuracionem? Vtrum invides carnifici tuo, an parvis? Huic concinit Martialis, in quendam Phanium, qui ut mortem quam ipsi hostis intentabat, fugeret, seipsum peremit, sic ludens:*

Hostem cum fugeret, se Phanium ipse peremit.

Dic rogo, num furor est, ne moriari mori?

Idem dicere licet de militibus illis, qui ne in potestatem hostium deveniant, & mortem acerbam apud eos patiantur, ignem in pulverem sulphureum injiciendo, seipsum perimunt; nempe ipsos mori timore mortis, seu mori ne moriantur: nam sibi manus inferre, formidinis potius est quam fortitudinis, & pusillanimitatis quam magnanimitatis, inquit Augustinus lib. 1. de civitate cap. 22. Concludamus ergo cum Lactantio, & dicamus: *Execrabilia & prorsus fugienda est illa doctrina, qua homines abigit à vita.*

VI.

Iste damnatus ut fame pereat, potest oblatum panem respuere. Tamburinus lib. 6. cap. 2. §. 2. num. 6.

Oppositum docet D. Thomas 2. 2. qu. 69. art. 4. ad 2. ubi sic ait: *Nullus ita condemnatur quod ipse sibi inferat mortem, sed quod ipse mortem patiat. Et ideo non tenetur facere id unde mors sequatur. . . . tenetur tamen non resistere agenti, qui patiat quod iustum est eum pati. Sicut etiam si aliquis sit condemnatus ut fame moriatur, non peccat si cibum sibi occulte ministratum sumat: QUIA NON SUMERE, ESSET SEIPSUM OCCIDERE. Quae ultima verba probant, taliter condemnatum non modo posse, sed & teneri cibum sibi oblatum sumere: quia (ut supra ostensum est) citra speciale Dei impulsu, nulli fas est seipsum occidere; unde cum juxta D. Thomam, non sumere, sit seipsum occidere, planum est, talem teneri cibum oblatum sumere, eodem praescepto naturali quo tenetur seipsum non occidere.*

Confir-

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: A
Homo tenetur præcepto naturali conservare
suam vitam, quod licite potest: Sed in prædi-
cto casu licite potest: Ergo tenetur. Minor pro-
batur: Si quid enim obstarat, maxime sententia
iudicis, quâ damnatus est ut fame pereat: Sed
hæc non obstat, quia illa non præcipit ut ille
non comedat, (alias iniqua esset talis sententia,
cum nullus ira condemnatur, quod sibi ipsi mortem in-
ferat, sed quod ipse mortem patiat, ut ait D.
Thomas) sed tantum jubet, ut nemo ei cibos
minuit: Ergo in tali casu licite potest conse-
rvare vitam.

VII.

Præceptum charitatis indirecte solum & ratione
alterius obligat, quando scilicet impius, quia sacra-
mentum penitentia non est in promptu, non habet a-
liam viam quâ se justificet, nisi eliciat actum contri-
tionis, que actum amoris Dei involvit. Tamburinus
lib. 2. cap. 3. §. 2. num. 2. pro eadem sententia re-
ferens Azorium. Sed certe in hoc stupenda pla-
nè perverio est, ut quod Christus discretis verbis
primum omnium mandatorum pronuntiavit,
Doctores Christiani asserere audeat, indirecte
solum, & ratione alterius obligare! Si enim in-
directe solum & ratione alterius obligat, quis
non videat prius ac principalis esse alterum
præceptum directe & per se obligans? Et rur-
sus, cum illud censetur magis tale, propter
quod alterum est tale, nonne planum est ea
præcepta, propter quæ mandatum dilectionis
indirecte duntaxat obligat, magis obligare
quam ipsum, quod non nisi propter ea obligat;
subindeque falso dixisse Christum, præceptum
dilectionis primum esse & maximum omnium
mandatorum?

Confirmatur ex D. Thoma 2. 2. qu. 44. art. 1.
ubi sic discurre: Præceptum importat rationem
debiti. In quantum ergo aliquid cadit sub præcepto, in-
quantum habet rationem debiti. Est autem aliquid de-
bitum dupliciter, uno modo per se, alio modo per aliud.
Per se quidem debitum est in unoquoque negotio id
quod est finis; quia habet rationem per se boni: propter
aliud autem est debitum id quod ordinatur ad finem;
sicut medico per se debitum est ut sanet; propter aliud
autem, ut medicinam det ad sanandum. Finis autem
spirituali vita est ut homo uniat, quod sit per
oblationem; & ad hoc ordinatur sicut ad finem, om-
nia que pertinent ad spiritualem vitam: unde & Apo-
stolus dicit 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti est charitas
de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta...
In quolibet autem genere id quod est per se, potius est
eo quod est propter aliud: & ideo maximum præcep-
tum est de charitate, ut dicitur Matth. 22. Ergo ju-
xta D. Thomam, tantum abest quod præceptum
charitatis indirecte solum & ratione alterius
obliget, ut ait Tamburinus, quin potius illud
tantum obligat per se, & tanquam finis om-
nium aliorum; alia verò solum per accidens, li-
ve propter aliud, in quantum scilicet ad præcep-
tum charitatis, sicut media ad finem ordinan-
tur. Unde ibidem subdit sanctus Doctor, post
verba ex Apostolo relata: Omnes virtutes, de quar-
um actibus dantur præcepta, ordinantur vel ad puri-
ficandum cor à turbationibus passionum sicut virtutes
que sunt circa passionem: vel saltem ad habendam bo-
nam conscientiam; sicut virtutes que sunt circa ope-
rationes: vel ad habendam rectam fidem, sicut illæ que
pertinent ad divinum cultum. Et hæc tria requirun-
tur ad diligendum Deum: nam cor impurum à Dei di-
Tom. III.

lectione abstrahitur propter passionem inclinantem
ad terrena: conscientia verò mala facit horrere divi-
nam justitiam propter timorem pœne: fides autem fi-
cta, trahit affectum in id quod de Deo fingitur, sepa-
rans à Dei veritate.

Confirmatur amplius: Ex assertione illa Tam-
burini manifeste sequitur, quod homo non te-
neatur unquam per totam vitam suam elicere
actum amoris Dei; cum fieri possit ut nunquam
desit impio via se justificandi per sacramentum
pœnitentiæ. Unde hæc assertio coincidit cum i-
sta, quam Academia Lovaniensis ad requisitio-
nem Episcopi Gandavenis proscripsit: In rigore
loquendo videtur, quod homo non teneatur unquam
per totam vitam suam elicere actum amoris Dei.

VIII.

Certum est jurare sine animo jurandi, sive res sit le-
vis, sive gravis, non esse licitum sine causa, licitum esse
cum causa. Tamburinus lib. 3. cap. 3. §. 2. num. 1.

De prima parte hujus assertionis nulla est
difficultas; cum certum sit nullo omnino jura-
mento uti licitum esse sine causa. Unde Augu-
stinus lib. 1. de serm. Domini in monte cap. 18.
sic ait: Qui intelligit non in bonis, sed in necessariis ju-
rationem habendam, refranet se quantum potest, ut
non ea utatur, nisi si necessitate. Item Divus Thomas
2. 2. quæst. 89. art. 2. in corp. Juramentum (inquit)
non est bonum, nisi ei qui bene utitur juramento: ad bo-
num autem usum juramenti duo requiruntur, primò
quidem quod aliquis non leviter, sed ex necessaria
causa, & discrete juret. Cui consonat illud Hiero-
nymi in cap. 4. Hieremix: Jusjurandum hoc habeat
comites, veritatem, iudicium, atque justitiam: si ista
desuerint, nequaquam erit juramentum, sed perjuri-
um.

Secunda verò pars, quâ Tamburinus asserit,
licitum esse cum causa jurare sine animo jurandi, non
solum certum non est, ut ipse ait; sed nec etiam
probabilis: Quia jurare sine animo jurandi, est
intrinsecè & de se malum. Sed ea quæ sunt de se
& ab intrinsecò mala, nullâ causâ, aut bonâ in-
tentione, honestari possunt & fieri licita; cum
non sint faciendâ mala, sive ut eveniant bona, sive
ut vitentur mala, sicut in tract. de moralitate ac-
tuum humanorum, disp. 6. art. 1. §. 2. ostensum
est: Ergo ob nullam causam licitum est jurare si-
ne animo jurandi. Major est certa, Minor verò
multipliciter suadet. Primò quia jurare exte-
rius fictè, sine animo jurandi, mendacium est, ut
de se patet: Sed mendacium est de se & ab intrin-
secò malum, ut docet S. Thomas 2. 2. qu. 110.
art. 3. & patet ex cap. super eo de usuris, ubi A-
lexander III. respondens Panormitano Episco-
po ait: Scriptura sacra prohibet pro alterius vita
mentiri. Idem docet Eusebius lib. 6. præpar. e-
vang. cap. 4. his verbis: Mortalem hominem, cui ali-
qua cura virtutis sit, nulla ratione cogi posse ut men-
tiatur, non dubitabit exclamare: Ensem acie, ig-
nem adferas, corpus meum incidas, rotam cremato: fel-
la in terram prius descendat, & terra in calum as-
cendat, quam falsum à me quidquam audias; Ergo ju-
rare exteriùs fictè & abique animo jurandi, de se
& ab intrinsecò malum est.

Secundò probatur eadem Minor: Assumere
nomen Dei in vanum, est ex se & ab intrinsecò
malum: Sed qui jurat exteriùs, sine animo juran-
di, nomen Dei assumit in vanum, cum non assu-
mat illud ad confirmandam veritatem, sed ad
decipiendum, & nihil magis sit vanum, quam
fallacia & deceptio: Ergo &c.

N n 2

Ter-

Tertio, Exterius dicere verba blasphemiae in Deum, etiam si dicantur sine intentione blasphemandi, sed ex metu, vel vana ostentatione, est intrinsece malum, & peccatum mortale, quia de se tendit in gravem injuriam & inhonorationem Dei: Ergo similiter adducere Deum exterius ad testificandum falsum, est de se & ab intrinseco malum, & peccatum mortale, quia pariter de se est gravis irreverentia Dei.

Quarto: Quomodo exterior cultus idolorum sine animo colendi (quod Marcellinus fertur egisse) peccatum est mortale, quia applicatur cultus cui non debetur: ita & illud testimonium, Deus est minor estis, quod est actus religionis, applicare mendacio, est irreverentia mortalis, ut discitur in Cajetano apud Sotum lib. de Justitia quaest. 1. art. 7.

Denique ut ait Suarez lib. 3. de juramento cap. 19. num. 2. Talis modus jurandi est valde contrarius principali fini juramenti, qui est firmare humanae foedera & verba; nam ex defectu hujus internae intentionis jurandi, multum videtur enervari efficacia juramenti: unde nisi teneantur homines gravi obligatione ad habendam talem intentionem cum jurant, prorsus evertitur juramenti fructus & securitas. Est ergo haec gravis obligatio, nata ex intrinseca ratione juramenti, & reverentia Deo debita; & ideo ejus transgressio est ex suo genere grave peccatum.

IX.

112 In die festo per duas horas vacare servilibus, non est peccatum mortale, quia modicum tempus judicatur duarum horarum spatium, comparatione viginti quatuor horarum. Vnde si herus quispiam habens duodecim servos, imungat eis laborem integri diei, assignando singulis duas horas successive ac divisive, non peccat mortaliter.

Pro hac etiam assertionem refert Sinnichius §. 400. Tamburinum, illamque quoad secundam partem, de qua praecipue est difficultas, egregie hoc discursu confutat. Cum juxta veridicam Augustini doctrinam Saulus Stephanum eorum manibus lapidasse censetur, quorum vestimenta servabat, ut expeditius lapidarent; quis non videat potiori jure herum illum toto die festo serviliter laborare, cujus jussu tot famuli, divisim inter se horis, toto die serviliter laborant? Neque enim minus, sed longe profecto magis cooperatur operantibus, qui herili auctoritate laborem indicit, quam qui laborantium vestimenta custodit, vel alia expedit laborandi impedimenta dumtaxat semover: etenim inter cooperandi modos primus omnium recensetur jussio.

113 Confirmatur: Si quis mandaret diversis famulis modicum quid furari e singulis templis unius provinciae vel regni, proculdubio peccaret mortaliter, non solum in genere furti, sed & sacrilegii, si illa minuta singulorum furta notabilem quantitatem sacrilegè per partes surreptam conflarent: Cur ergo non peccet mortaliter, qui similiter diversis famulis injungit, ut singulis modicam partem temporis Deo consecrati profanent, quando omnes illae partes in unum collectae, notabile temporis sacri spatium conflant? Sicut enim res permanentes subtrahuntur profanis usibus, & deputantur divino cultui per ritualem consecrationem, ita & tempus per festivitatis indicationem.

Alia probabilitatum monstra confutantur.

I.

Famulus, qui submissis humeris scienter adjuvat horam suam, ascendente per fenestram ad stuprandam virginem, & multoties eidem infertur, deserendo scalam, aperiendo januam, aut quid sim le cooperando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabili detrimenti, puta ne à domino male trahatur, ne corvis oculis aspiciatur, ne domo expellatur. Castro Palao, Merula, Hurtado, & alii apud Dianam: quibus subscribitur Tapaburinus lib. 5. cap. 1. §. 4. num. 19.

Hanc assertionem jure merito Mercorusoster 3. p. libri supra citati, art. 9. judicat omnino improbabilem. Primum quia si famulus in hujusmodi casibus non peccaret, etiam inculpabiliter posset cooperari in his quae proximè inferunt homicidium, aut furto perpetrando à suo hero: quod nullus admittit.

Secundò: Vel cooperari ad stuprum, est intrinsece malum, vel non? Si non: Ergo etiam non timeretur de damno, famulus posset stupro cooperari: Si verò est intrinsece malum, neque id licite potest, etiam si mors imminet: ea enim quae sunt intrinsece mala, ex nullo bono fine honestari possunt.

Addit Mercorus, mirum esse quod Recentiores illi teneant hanc sententiam, & nihilominus rejiciant doctrinam Thomistarum, assertentium Deum ut primam causam, & motorem ac provisorum generalem, motionem physicam ad substantiam & entitatem actionis male concurrere, absque eo quod concurrat ad deformitatem, quae ei ex cooperatione causae secundae accidit: si enim hoc negant de Deo omnipotente, & causae primae & universalissimae, quare id de famulo, seu de causae secundae & particulari concedunt? Certè cum concursus causae secundae non sit praecipuus, nec ita universalis, sicut concursus causae primae, si ille non possit attingere substantiam & entitatem actus mali, absque eo quod se extendat ad ejus malitiam & deformitatem, à fortiori nec ille id praestare poterit.

II.

Licet procurare abortum ante animationem factis, ut consulatur vita vel honori puella. Aegidius Trullench in praecipua Decal. como 2. lib. 5. cap. 1. dub. 4. & alij quatuor relati à Salmantibus tract. de peccatis disp. 10. dub. 6. §. 3. num. 223.

Oppositum docent omnes alij Theologi & Castuista, existimantes hujusmodi abortum quinto illo Decalogi praecipio, Non occides, prohiberi. Quamvis enim in rigore physico non sit homicidium, eò quod informis foetus non sit completè homo, morali tamen estimatione censetur homicidium, & ad illud reductivè pertinet, quia per illum hominis futuri nativitas impeditur. Unde sicut is, qui non quidem aliena tollit, sed tamen alium impedit, ne discat, aut literum faciat, quamvis proprie non furatur, peccat tamen contra septimum praecipium Decalogi: ita qui futurum hominem impedit, licet non proprie occidat, peccat tamen contra quintum Decalogi praecipium, & committit aliquam speciem homicidii, ut passim docent SS. Pa-